מסורת הש"ס

**גמ' ב)**תד"ה יש. **ג)**תוס' פ"ו מ"ד ג)[וסופצת דתלמוד פ"ג ע"ש] **ד)**תוספתא דכלים ב"מ פ"ו ה"ג ע"ש] **ה)**[עיכוין ט. ע"ז עג.] **ו)**[נע"ז עג. ותמיד כ"ש בפיסול מלה זו] **ז)**תוספות פ"ה מ"ג ע"ש **רש"י ח)**בטוחה בוקעת הוא והדין ל"ק **תוס' ט)**דממילתא ל"ק **י)**[ד"ה עד.]

הגהות הב"ח

**(א)** רש"י ד"ה ביטול כדוב וכו' כ"ה וגניבים ג"כ ל' מצפה פ' יש בכור לף מז:

**(ב)** ד"ה ר' שמעון וכו' המפלת כ"ה ולפ"כ מ"ש **אין לנפלים** פתיחת וכו' וה"ה פתיחת הקבר **וקאמר דפתיחת** ליתו לנפלים וכו' ככר בלומר שעב לתשו:

**(ג)** ד"ה אל תאב לחיות לה דין פתיחה:

**(ד)** ד"ה כשל ערב וכו' מזמאה בלועה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

**א)** רש"י ד"ה **פתיחת הקבר וכו' טמא הבית הראשון.** במשנה שם ליתא טמא מפסק ול"ע: **ב)** **בא"ד דטומאה בוקעה הוא הדין.** ל"ל היא מדין:

שיטה מקובצת

**ג)** אומר נימוק הולד עד: **ד)** כפרדה זו שכורעת: **ה)** תיכת של נמחק: **ז)** וטהור מאי טעמא ממה נפשך אי רובא מיא נינהו: **ח)** ניתהו ולא קא נגע השקה במיא ציר: **ו)** ניכר בו הס"ד: **ז)** ואעפ"כ הבית טמא דשמא לא נימק עד שיצא וקודם שבטל טמא את הבית הס"ד: **ח)** אומר נימק הולד עד שלא יצא. ומורקמינן: **ט)** המפלת. ואע"ג דלרבנן נמי אית להו בטל ברוב כדקתני התם אי אתם מודים שאם הוציאו את המת לבית החיצון שבית החיצון טהור מיהו ראב"י ור"ש אומרי דבר אחד דאע"ג דלא הזיזוהו ממקומו אמרו בטל ועד שלא יצא כמו כן כדתני ר' חייא בראב"י אינה מטמא לא במגע ולא במשא: **י)** בוקעת ורוצאה וההיא פתיחת תיבות והוא הדין נמחק: **יא)** מה"ד כפיקה של: **יב)** היינו פיקה פיקה: **יג)** הקבר כשל שתי הס"ד ומה"ד של בהמה פתיחת הקבר של: **יד)** מגע של נבלה: **טו)** שקין של נמי: **טז)** וחחזר ומטמא הס"ד: **יז)** דרבנן נמי מודו: **יח)** לידה בלא שום מעשה דאע"ג דלא הריא (הן) [בהן] מ"מ סבר בטל ברוב אבל רבנן לא סבירי ליה ביטל בריב אלא ע"י מעשה שהוציאו לבית החיצון ומש"ה לא מייתי להו ראע"ג: **יט)** ירד כר' טהור כשלא הגיעל ראש: **כ)** הני כשהגיעל כפיקה: **כא)** שעושין כדי לאוחזה כר' שקורין פימייל אות ל' נמחק: **כב)** איסורין שהן בנותן טעם דלא אתרבי טעם כעיקר: **כג)** לא דמי. עיין בתר' דף כב ע"ב: **כד)** שנתערב בו ואי: **כה)** שהמים רבו חזרים:

## פניני רש"י

**משיקו במים.** ...במקום לגלג כתיב עכילה לגלג בפתח וכלי לגבל יין ולא שום משקה אין לשם טהרה לגלג מים ומשום זריעה דכי משקי להו הוו להו תבור מים שבכלי עם מי המקוה וכטילו להו בפייהו כדתנן (מכתמות פ"ט מ"ו) שלולי תרומה שנטמאו ואפלן להו מיא קלקא להו טפילה בהשקה שנותן הכלי במקוה על שנעברים מי המקוה על פיו ונשקין עם המים שבמוך הכלי ופע"ג לתוכל ומשקה לית להו טהרה במקוה יין מיא קלקא להו השקה דהוי כמי שזרען ומוזר וטוהן דזריעה מטהרה מטומאה דתנן (מכתמות פ"ט מ"ו) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן בטהורין בתשובת רבינו גרשון מלאתי כך: **ציר לאו בר קבולי טומאה.** דזיעה בעלמא הוא שיוצאה מן הדגים כשמולחין אותן: **משום הך מיעוטא דמיא.** דמקבלי טומאה והשקה לא מהניא להו הוזיל ורוכל ליכ ובמוכל לא קלקא השקה בטלי להו הוי הניר טמא: **לא שנו.** דבטלו ברוב ומותר הניר אלא לענל פימו: **אבל לתקן את הקדירה אסור.** שהמים שבתוך הניר מוליין מים שבקדירה ומנטרפין יחד ורבין על הניר ומטמאין אותו: **מצא מין את מינו וניעור.** מתורת ביטול ומוזר [ח] **לטומאה: להאי שמעתא.** דרבי ירמיה: **למאה**

כדי לפרסמה [א]שנפטרה מן הבכורה למימרא דולד מעליא הוא ואמאי אין מטמא לא במגע ולא במשא אמר רבי יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן רבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון אמרו דבר אחד רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן ר' שמעון מאי היא דתנן [ב]השליא [ג]בבית הבית טמא לא שהשליא ולד אלא [ג]שאין שליא בלא ולד רבי שמעון אומר [ד]ולד נימוק עד שלא יצא: תנן התם [ד]אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה מאי כפיקה אמר רב הונא כפיקה של צמר אמר ליה חייא בר רב לרב הונא רבי פריש של שתי או של ערב אמר ליה תניא [ה]פיקה של שתי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר של ערב רבי אליעזר ברבי צדוק אומר משיראו טפיפיות מאי טפיפיות אמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' אליעזר ברבי צדוק כך היו מפרשין בירושלים כפרידה [ו] שכורעת להטיל מימיה ונראית פיקה מתוך פיקה: אמר רב הונא שמעתי שתי פיקות אחת של שתי ואחת של ערב ואין לי לפרש כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן שלש פיקות שמעתי אחת של שתי ואחת של ערב ואחת [ז] של פיקה גדולה של סקאין ואין לי לפרש כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יוחנן של אשה כשל שתי של בהמה כשל ערב פיקה גדולה של סקאין [ז]כדתנן [ח]גוש הבא מבית הפרס מארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של סקאין שהוא כחותם המרצופין וישנו בצד העליון של מגופת החבית הלחמית אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה [ט]הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור [י] ממה נפשך אי מיא רובא נינהו כיון דעביד להו השקה טהרי להו ואי רובא ציר נינהו [יא] ציר לא בר קבולי טומאה הוא מאי איכא משום הנך מיעוטא דמיא הנך בטלו להו ברובא אמר רבי ירמיה לא שנו אלא לטבול בהן פיתו [יב]מצא מין את מינו [יג]וניעור יתיב רב דימי וקאמר להא שמעתא אמר ליה אבוי וכי טומאה שבטלה חזרה וניעורה א"ל ואת לא תסברא [יד]והתנן סאה תרומה טמאה שנפלה

**רבי אליעזר ורבי שמעון אמרו דבר אחד.** מע"ג דרבנן [ט] מודו לר' שמעון דבטל כשהוליאוהו בספל ליתי החיצון כדאמר בגדה פ' המפלת (דף כז.). מ"מ לא משכח תמרו דבר אחד מהם מר' אליעזר בן יעקב ור' שמעון דלמיסיהם בטל במפלת לידה [י] ומע"ג [יא]דמילתא דר' אליעזר בן יעקב לא דייקא כלל דבטל מהא דרבי חייא הוא דקאמר הכי ל"ל דמני ר' חייא דקאמר היינו שהיה שוהה בו במילתיה דרבי אליעזר בן יעקב דאינה מטמאה במגע ולא במשא כדתנן בפ' המפלת.

**עד שיעגילו ראש כפיקה.** הא דתנן בפ' המקשה (מולין ד' ע.) בהמה שמת עוברה במעיה והוציאו הרועה ידו [יב] טהור משום שהגיל כפיקה וכן מילך דקתני התם [יג]אשה שמת ולדה במעיה ופשטה ידיה כו' התם טהורה עד שיגיל הולד ומשמע בגמ' דטהורה משום דהויא טומאה בלועה והתיה טומאה שמת יוליא ולד שמת ולד מהו שיגיל הולד ומשמע דמקמי שיגיל הניר מן המים טומאת משקין ממש דזב ניר ועבטיו שהמים ניעורו לכמו שהן תחלה קודם שנתערבו בניר: **יתיב רב דימי וקאמר להא שמעתא בו'.** הקשה הרב רבי אפרים להכא אית ליה לרב דימי דלפילו טהרה עולרת טומאה ובפ' במרת ל"ז (דף עג.) אית ליה דלפי' אימור אין עורר אימור דקאמר המעבר יין

**בצד העליון של מגופת החבית.** יש בתוספתא מגופה כעין יד שעושין [יד] לתוחזה והוא עגול כעין תותה שקורין פיל מיי"ל בלע"ז: **הנך מיעוטא דמיא בטילן להו ברובא.** ולא דמי למאי דאמר אימורין [טו] שהוא בעותן טעם לגלג אחמר טעם כעיקר לענין טומאה וכן בניה בטילה בשמוטה לענין טומאה אפי' חזר ומתבשל הכל ביחד: **בטילי להו ברובא.** ואפי' היו מחלה על מחלה מ"מ מטעם לגלג בטל לגלג להו השקה:

**אבל** לקדירה לא מצא מין את מינו וניעור. לגלג דמי [טו] להא דאמרינן בפרק גיד הנשה (חולין דף ק: ושם) ובפרק הקומץ רבה (מנחות דף כג.). ובפ' במרת ל"ז (דף עג.) סלק את מינו כמי שאינו ואמינו דמינו לגלג דמי אבל אלא לטבול בהן פיתו [טו] ואי אפשר להבדילו וכ"מ שיטה הימר הוא לפיכך שייך לומר סלק אבל היכא דמינו עלמו מטומאה מחמת מגע מים הטמאים אין שייך לומר בו סלק:

**וניעור.** פירש הקונטר' שהמים [טו] מוזלים ורכים על הניר ומטמאין אותו ולא דק לניר לאו בר קבולי טומאה הוא סלק לגלג זהו ניעור דמקמי שכי בטל הניר מן המים טומאת משקין ממש כויב ניר ועכשיו שהמים ניעורו לכמו שהן תחלה קודם שנתערבו בניר: **יתיב רב דימי וקאמר להא שמעתא בו'.** הקשה הרב רבי אפרים להכא אית ליה לרב דימי דלפילו טהרה עולרת טומאה ובפ' במרת ל"ז (דף עג.) אית ליה לחפי' אימור אין עורר אימור דקאמר המעבר יין

מסכת ידים

**פרק ד' המשך משנה ז'**

אוֹמְרִים צְדוֹקִין, קוֹבְלִין אֲנוּ עֲלֵיכֶם, פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים, שׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי שֶׁהִזִּיקוּ, חַיָּבִין, וְעַבְדֵּי וְאָמָתִי שֶׁהִזִּיקוּ, פְּטוּרִין. מָה אִם שׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי, שֶׁאֵינִי חַיָּב בָּהֶם מִצְוֹוֹת, הֲרֵי אֲנִי חַיָּב בְּנִזְקָן. עַבְדֵּי וְאָמָתִי, שֶׁאֲנִי חַיָּב בָּהֶן מִצְוֹוֹת, אֵינוֹ דִין שֶׁאֶהֱא חַיָּב בְּנִזְקָן. אָמְרוּ לָהֶם, לֹא. אִם אָמַרְתָּם בְּשׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי, שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת, תֹּאמְרוּ בְּעַבְדֵּי וּבְאָמָתִי, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דַּעַת, שֶׁאִם אַקְנִיטֵם, יֵלְכוּ וְיַדְלִיק גְּדִישׁוֹ שֶׁל אַחֵר וֶאֱהֶא חַיָּב לְשַׁלֵּם:

עין משפט נר מצוה

**יח** א מיי' פ"ד מהל' נכנות הל"ג טוש"ע יו"ד סימן שנו סעיף ז:

**יט** ב מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הל"י:

**כ** ג מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הל"ד:

**כא** ד מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הל"ט:

**כב** ה מיי' פ"ו מהל' טומאת מת הל"ג:

**כג** ו מיי' פע"ז מהל' טומאת מוכלין הל"ה:

רבינו גרשום

משום הכי תקבר כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה: וכיון דפטורה מן הבכורה א"כ מחזקינן בולד אמאי אינה מטמאה: משום בטול ברוב נגעו בה. ודאי יש בה צורות ולד ומה טעם אינה מטמאה לפי שמתבטלת ברוב בדם: השליא בבית. שהפילה שליא בלבד בבית: ולד נימוק עד שלא יצא. דבטל הוא ברוב דם וגנינים ומים שבשליא וטהור הבית: אין לנפלים פתיחת קבר. כיון שנפתח [ט]דולד שכלו לו חדשיו ומת במעי אמו כגון שישבשת האשה על המשבר היינו פתיחת קבר כיון שנפתח הקבר אימת דמאהיל על הבית בפותח טפח מאותה שעה הבית טמא ראע"פ שלא נולד כולו עד למחר אבל נפלים שלא כלו חדשיו אין להן פתיחת קבר לטמא את הבית עד שיהא ראשו עגול כפיקה כלומר שתהא גמורה צורתו ופרצוף פניו ושיהא ראשו גדול כפקעיות של צמר. ואית דמפרשי כפיקה כאבן שהנשים מתחילות לכורך עליה את הסיסין: של שתי קטן ושל ערב גדול: פיקה מתוך פיקה. עגול מתוך עגול כגראה בנקבה: פיקה גדולה. פקעית גדולה: של סקאין. שחוטי השק הן עבין: גוש הבא. מקורקע של בית הפרס: ומארץ העמים. כבית הפרס דמי (כיון) שיעורו כפיקה גדולה [חיישינן] שמא יש (בו) [באותו] עפר עצם כשעורה: וישנו. אותו שיעור: בצד העליון של מגופת חבית. הקצר של מעלה הוא כפיקה גדולה: הלחמית שעושין בבית לחם. מקום הוא: כיון דעבדו להו השקה טהור ממה שנטמא בידי עם הארץ: ציר לאו בר קבולי טומאה. דזיעה בעלמא הוא: מאי איכא. למיחש: אי משום הנך מיעוטא דמיא דאית ביה דבעי השקה ולא מועיל להו דמיעוטא הוא ועבידי להו מיא לציר ואייתו ליה טומאה ליכא למימר דהנך מיא בטיל להו ברובא. ולא יכלי לאתויי להו טומאה: לא שנו. לבטלי להו ברובא אלא אם רוצה לטבל בהן באותו ציר

פיתו: אבל לקדרה. שאם רוצה ליתן הציר בקדרה לא בטלי מיעוטא דמיא לגבי ציר: דמצא מין את מינו וניעור. כלומר מיעוט המים שבציר מטאיר המים שבקדרה ונתחברו ונעשו רוב וניעור מתורת ביטול. האי ניעור הוא כמו נסתלק: וקאמר להא שמעתא לא שנו אלא לטבל וכו': וכי טומאה שבטלה קודם לכן ברוב חזרה וניעורה. כלומר שמצטרפין לטמא:

**ט)** נראה דל"ל כיון שנפתח הקבר והויל כבר כלו לו חדשיו וכו'.

כד א מיי' פי"ד מהל' תרומות הל"ג:

יין נסך מכפרין לבור לפי' כל היום כולו לשון רשות נטל וי"ל להכא משמיה דריש לקיש [ב] והתם משמיה דר' יוחנן ומיהו קשה לרבי יוחנן דאפי' בטומאה לחולין דקילא [ג]דלייקינן בסמוך ממתניתין ובריימא דטומאה עורכת טומאה דקאמר שמע יציין קב חולין טמאין וכו' כ"ש דאיכא יום או לעורר איסור ומילתא דפשיטא היא בכולהי הש"ס דאיסור מעורר איסור ובפרק הערל (יבמות דף פב:) נמי ממרינן דנתן סאה ונטל סאה כשר עד רובו אבל יתר [ו] ממנו לא ולא ממרינן לשון רשות נטל ובפרק נוטל (שבת דף קמב.) [ז] סאה של תרומה שנפלה לתוך ק' של חולין ולא הספיק להעלותה עד שנפלה אחרת אסור ומיהו אין משם ראיה כל כך דהתם משום דסאה לשון נהי דלא אסר מ"מ לא נתבטל לגריך להריח ועוד דמצטרף בפ' במה טמנו (זבחים דף עח.) לאסרינן דם לתוך דמים לשון רשות נטל התם ליירי בפסק והוה דשמא רבו הטופין על הזוטקין [ג] היינו שמא ירבו בלא הפסק ומתוך כך מפרש ר"ת בהגוזל קמא (ב"ק דף ק.) ובריש ב"ב (דף ג.) לנקט נפלה סאה דומיא דגדור מרי זמני [ד] דאם יש תוספת מאתים אין שני הפעמים אין מצטרפין לאסור כיון שיש הפסק אחר נטל דשמעתין ובפרק הערל לפני' ט) [ב] בלא הפסק ממרינן לשון רשות ועיעור ונראה לרבי דבכל דוכתא יש לו להיות ניעור לפי' בהפסק וגבי דם מבושה בפ' במה דגדה (דף עח:) [ד] דבדרבנן הקילו והיכי דמעורבת דם שחלי התם דיש דמי מבלי קדשים דכיון דאחת מהן מותרת ואחת אסורה ולא ידעינן הי מינייהו הלכך בטלי אהדדי וטיפה שנופלת לתוך שוב אינה מוכחת ונראית והיכי לר' יוחנן דע"ז (דף עב.) דקאמר לשון רשות נטל דמכאן ואילך אין לו היתר אלא מדבריהם ומיהו אפשר לומר דהכא מיירי בשנפל לתוך כמה חולין ומתוך כך נתבטל איסורו ונראה לי דאפי' בשנפל לתוך מאתים חולין ואח"כ נפל לתוכן עוד מאתים חולין ונתערבו כולן ונתבטל איסורו